

Süt Piyasa Düzenleri

Fehmi AKSOY
Genel Sekreter

Çağla Yüksel KAYA KUYULULU
Veteriner Hekim

**TÜRKİYE DAMIZLIK SIĞIR YETİŞTİRİCİLERİ MERKEZ
BİRLİĞİ**

Süt Piyasa Düzenlemeleri

- Fiyat düzenlemeleri
 - Fiyat belirleme
 - Müdahale alımları
 - Havuz ve ürün eşitleme sistemleri
- Üretim düzenlemeleri
 - Arz yönetim sistemleri
 - Kota sistemi
 - Üretimi bırakma ve sürü çevrilmesi programları
 - Ortak sorumluluk vergisi
 - Mevsimsel arz düzenlemeleri
- Tüketim düzenlemeleri
- Dış ticaret düzenlemeleri
- Kalitenin arttırılmasına yönelik kalite-fiyat ilişkilendirilmesi

SÜT ÜRETİMİ VE TİCARETİNDE ETKİN ÜLKELER

Sıralama	Üretim	İhracat (miktar)	İhracat (değer)
1	Hindistan	Almanya	Almanya
2	ABD	Yeni Zelanda	Fransa
3	Çin	Fransa	Hollanda
4	Rusya Federasyonu	Hollanda	Yeni Zelanda
5	Pakistan	ABD	Belçika
6	Almanya	Belçika	Danimarka
7	Brezilya	Avustralya	Avustralya
8	Fransa	İngiltere	İrlanda
9	Yeni Zelanda	İrlanda	İtalya
10	İngiltere	Polonya	İngiltere

AVRUPA BİRLİĞİ

- 1968'den bu yana Ortak Süt ve Ürünleri Piyasa Düzeni (fiyat düzenlemeleri-piyasa müdahalesi-dış ticaret düzenlemeleri)
- 1968'den bu yana tüketim düzenlemeleri
- 1970'den bu yana üretim düzenlemeleri (arz yönetim sistemleri)
- 1971-1997 sütte kalitenin sağlanması mevzuatı
- Çeşitli ülkelerde Süt Konseyi (Örn. Fransa'da üretici-sanayi-kooperatif, Hollanda'da üretici- kamu-sanayi-tüketici, İtalya'da üretici-sanayi-kamu hakemliği...vb) benzeri yapılanmalarla ulusal süt fiyat kontrolü

AVUSTRALYA

- 1920-2000 Süt piyasa düzeni
 - Eyalet temelinde içme sütü piyasa düzeni (kota sistemi- üretim düzenlemesi)
 - Federal bazda sanayi sütü piyasa düzeni (ürün eşitleme ve havuz sistemleri ile fiyat ve dış ticaret düzenlemeleri)

İSRAİL

- 1967'den bu yana süt piyasası düzenlenmekte
 - Kota sistemi (retim düzenlemesi)
 - Temel fiyat uygulaması, Süt Konseyi - retici ve kamu (fiyat düzenlemesi)
- Kalite mevzuatı

KANADA

- 1890'dan bu yana kalitenin arttırılmasına yönelik düzenlemeler
- 1935'den bu yana dış ticaret düzenlemeleri
- 1960'tan bu yana süt piyasa düzeni (fiyat düzenlemeleri ve arz yönetim sistemleri)
 - Eyalet temelinde içme sütü piyasa düzeni – kota sistemi (arz yönetim sistemi- üretim düzenlemesi)
 - Federal bazda sanayi sütü piyasa düzeni – kota sistemi (arz yönetim sistemi- üretim düzenlemesi)

İSVİÇRE

- Fiyat belirleme (fiyat düzenlemesi)
- 1970'den bu yana arz yönetim sistemleri (üretim düzenlemeleri)
- Dış ticaret düzenlemeleri
- Kalite mevzuatı

JAPONYA

- İçme sütü piyasasında 1979'dan bu yana arz yönetim sistemleri (üretim düzenlemeleri)
- Sanayi sütünde 1961'den bu yana fiyat belirleme ve müdahale alımları (fiyat ve dış ticaret düzenlemeleri) ve 1966'dan bu yana arz yönetim sistemleri (üretim düzenlemeleri)
- Kalite mevzuatı

NORVEÇ ve İZLANDA

- Fiyat düzenlemeleri
- 1977'den bu yana arz yönetim sistemleri (üretim düzenlemeleri)
- Kalite mevzuatı

ABD

- Federal ve eyalet bazında temel fiyat belirlenmesi ve müdahale alımları, ürün eşitleme ve havuz sistemi (fiyat düzenlemeleri)
- Perakende satış fiyatı belirlenmesi (fiyat ve tüketim düzenlemesi)
- Dış ticaret düzenlemeleri
- Kalite mevzuatı

PIYASA DÜZENİ-SEKTÖR ETKİLEŞİMİ-1

- İŞLETME-SÜRÜ BÜYÜKLÜĞÜ
 - Polonya örneği

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1-2 inek	755.683	715.071	593.040	537.469	487.647	464.403
3-9 inek	293.220	263.894	225.044	209.962	180.951	172.249
10-19 inek	36.819	41.458	44.524	47.912	48.359	54.308
20-29 inek	4.082	4.902	7.677	8.898	12.054	12.820
30-49 inek	928	1.193	2.273	3.076	3.598	4.670
50-99 inek	450	420	639	757	962	1.188
100-199 inek	323	294	346	333	307	334
200-299 inek	105	109	120	119	106	101
≥300 inek	126	124	136	128	128	139
Ortalama sürü büyüklüğü	2.8	2.9	3.3	3.6	3.8	3.9

PİYASA DÜZENİ-SEKTÖR ETKİLEŞİMİ-2

- FİYAT

- Kanada-Avustralya karşılaştırılması
- Gouin (2004) tarafından gerçekleştirilen araştırmada Kanada AB, ABD, Avustralya ve Yeni Zelanda ile karşılaştırılmış ve Kanada'da sütün çiftlik çıkış fiyatının daha istikrarlı ve yüksek olduğu, iddia edildiğinin aksine tüketici fiyatlarının da diğer ülkelere göre daha yavaş artış gösterdiği ortaya konmuştur.
- Gouin (2004) süt piyasa düzenlemelerinin tamamen kaldırılarak liberalleştirildiği Avustralya ve Yeni Zelanda'da hem üretici hem tüketicilerin diğer ülkelere göre avantajlı durumda olduğunu ifade etmiştir.
- Petkantchin (2005) ise bunun tam tersi yönde görüş bildirerek, bu iki ülkede sırasıyla 2000 ve 1984 yıllarında gerçekleştirilen reformların başarılı olduğunu ve Kanada'da arz yönetim sisteminden hem üreticilerin hem tüketicilerin zararlı çıktığını belirtmiştir.

TÜRKİYE

- Piyasa düzeni yok
- Fiyat ve üretim düzenlemesi yok
- Dış ticaret düzenlemeleri mevcut
- Kaliteye yönelik mevzuat eksikliği

TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER

- Süt piyasa düzeni oluşturulmalı – etkin süt konseyi
- Fiyat düzenlemeleri hem üretici hem tüketici fiyatlarında yapılmalı
- Kalitenin artırılmasına yönelik kalite-fiyat ilişkilendirilmeli (mevzuatla)
- Üretim düzenlemesi yapılmalı
- Tüketim artırıcı uygulamalar yürürlüğe sokulmalı

TEŞEKKÜRLER...

